

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ І ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ ТА ПЕРШІ ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Савченко Ірина, член творчої робочої групи,
учений секретар НЦ МАН України, к.п.н., с.н.с

ПОНЯТТЯ “ДУАЛЬНА СИСТЕМА”

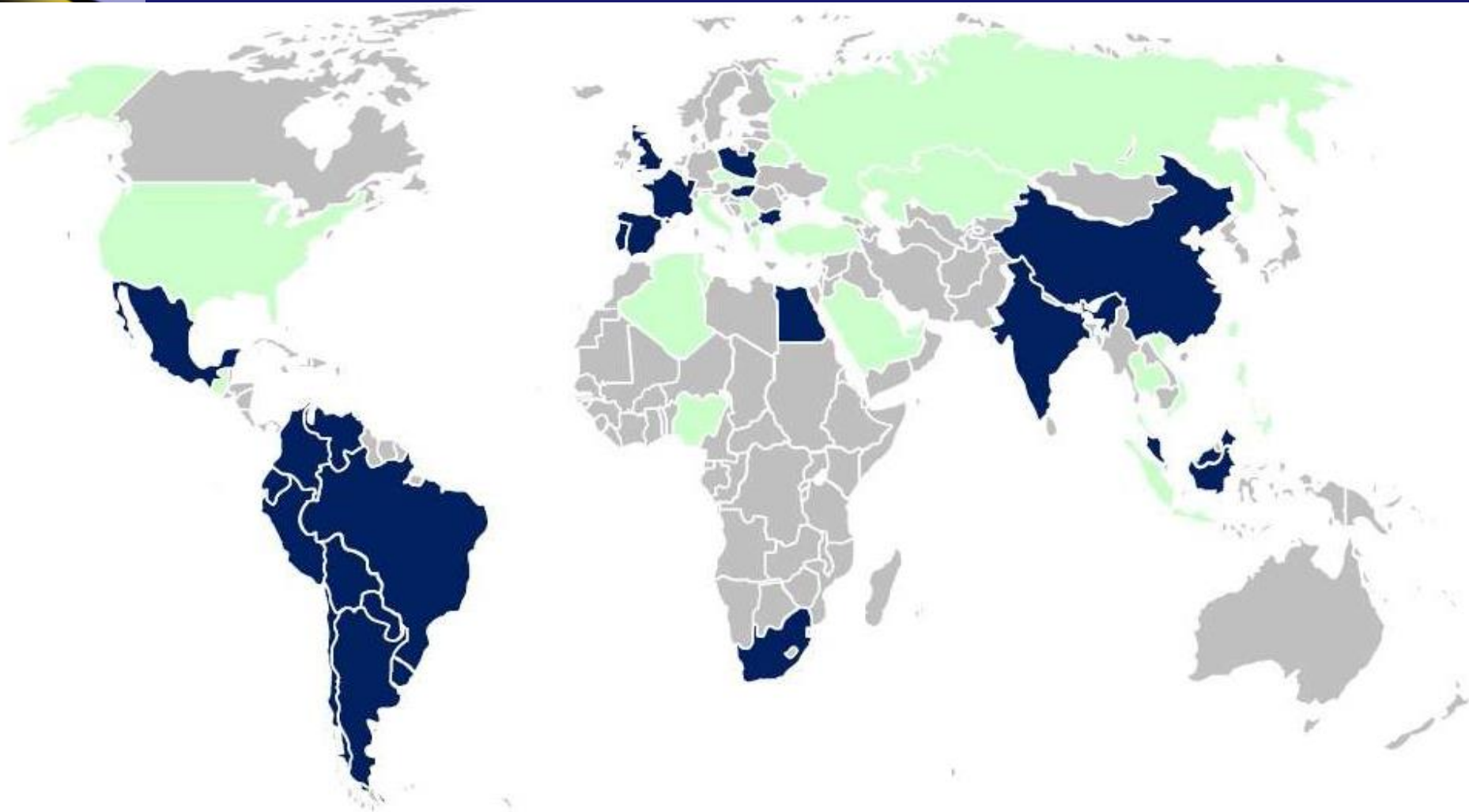
Термін “Дуальна система” (від лат. dualis - подвійний) був введений у педагогічну термінологію в середині 60 років минулого століття в ФРН, як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання.

- ❖ Дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфери з підготовки спеціалістів певного профілю в рамках організаційно відмінних форм навчання (**Hebert Baumann**)

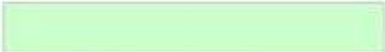

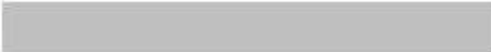

ГЕОГРАФІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОНАД 60 КРАЇН СВІТУ

AHK-Aktivitäten vor 2010

AHK-Aktivitäten ab 2010

Noch keine Aktivität/ keine AHK

Цікаві факти

- ❖ У країнах, де застосовується дуальна система професійного навчання, таких як Німеччина, Австрія, Швейцарія в середньому приблизно **40-50 % молоді** одного року народження навчаються за дуальною системою;
- ❖ **Кожне 1/5 підприємство** Німеччини займається навчанням на виробництві;
- ❖ **2/3 учнів** системи проходять навчання на середніх і великих підприємствах;
- ❖ **2/3, з учнів,** хто навчається на підприємстві залишаються працювати на ньому.
- ❖ Щорічно підприємства Німеччини укладають понад **0,5 млн. угод** щодо професійної освіти та інвестують в цю сферу понад **30 млрд. євро.**
- ❖ На сьогодні, тільки **в Казахстані** більше ста організацій технічної та професійної освіти, галузевих підприємств впроваджують елементи дуального навчання (в таких галузях, як сільське господарство, транспорт, металургія, машинобудування, нафтогазове й хімічне виробництво). Підприємствами надано **170,3 тис. робочих місць для практики, 5,1 тис. місць-замовлень на навчання** та видаються стипендії учням за рахунок їх коштів.

Для дуального навчання країн ЄС характерно:

- ❖ укладання **3-стороннього договору** про професійне навчання (підприємство-учень-профшкола);
- ❖ **70-80% навчання проходить на виробництві** - 3-4 дні на тиждень учень навчається на підприємстві і 1-2 дні у навчальному закладі;
- ❖ **основні витрати по професійному навчанню несе підприємство**;
- ❖ **підприємство також сплачує компенсацію інструкторам, які відволікаються від основної роботи і займаються наставництвом**);
- ❖ **учень на підприємстві отримує винагороду (зарплата учня в середньому становить 80% від зарплати кваліфікованого співробітника)**;
- ❖ за навчання учнів існують різні державні субсидій для підприємств;
- ❖ **підсумковий контроль знань здійснюється незалежними комісіями торгово-промислових палат**;
- ❖ Законодавчі рамочні умови;
- ❖ Підтримка дуальної системи бізнесом, соціальними партнерами, державою, освітніми закладами;
- ❖ Після здачі іспитів **випускник отримує 3 свідоцтва: профшколи, підприємства і державно визнане свідоцтво професії від ТПП.**

Законодавча база ФРН

- ❖ Закон про професійну освіту
- ❖ Закон про охорону праці неповнолітніх
- ❖ Положення про промисли
- ❖ Закон про тарифні угоди
- ❖ Закон про тимчасове регулювання права промислових і торгових палат
- ❖ Закони про торгові і промислові палати
- ❖ Закон про регулювання підприємств
- ❖ Регіональні закони про школу
- ❖ Координаційна угода між регламентом професійної освіти і рамковою учбовою програмою
- ❖ Конституція – параграф 12

договір про професійне навчання

- ❖ Договір схожий на звичайний трудовий договір
- ❖ Є юридичною основою для навчання на підприємстві під час отримання професійної освіти
- ❖ Регулює тривалість навчання, початок і кінець навчання , випробувальний термін, право на відпустку, зміст навчання, оплату праці під час навчання, причини розірвання договору
- ❖ Після підписання договору про професійне навчання між підприємством, що вчиться і училищем, виникають стосунки професійного навчання
- ❖ Видається і реєструється палатами

2 рамкових плани навчання

Стандарт професійної освіти для підприємства містить:

- Відомості щодо компетенцій, що отримують учні під час освоєння професії; (професійний профіль);
- Відомості щодо мінімального освітнього рівня, який повинно забезпечити підприємство;
- Відомості щодо знань, що повинні мати учні для успішної здачі випускного іспиту (екзаменаційні стандарти).

узгоджено

Стандарт професійної освіти для училища містить:

- Відомості о меті і змісті навчання (структурованих в «галузях навчання») в якості бази для професійного навчання в училище;
- Орієнтоване на професію навчання, забезпечує передачу теоретичних знань, необхідних для конкретних професій.

узгоджено

ФІНАНСУВАННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФРН

Finanzierung der Dualen Ausbildung

Betriebe
in 2007:
Bruttokosten
15,3 Mrd. €,
Nettokosten
3,6 Mrd. €

Предприятия
в 2007:
Расходы в
брутто
15,3 Mrd. €,
расходы в
нетто
3,6 Mrd. €

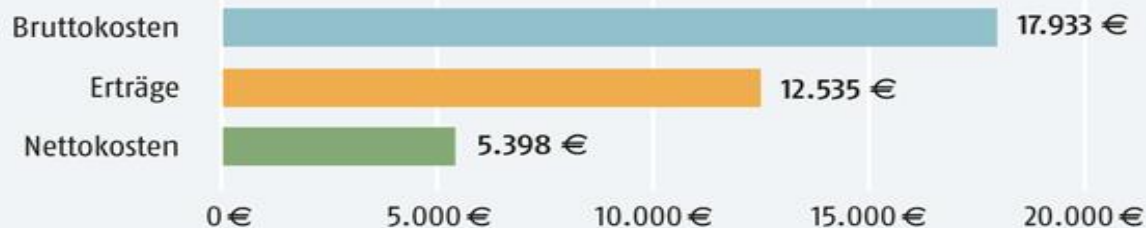
Länder
in 2007: 2,9 Mrd. €,
in 2010: 3,1 Mrd. €

Федеральные
земли
в 2007: 2,9 Mrd. €
в 2010: 3,1 Mrd. €

Доля
держави 45%
Підприємств
а 55%

Abbildung 1: Bruttokosten, Erträge und Nettokosten pro Auszubildendem und Jahr (in Euro)

Загальні затрати,
доходи, вартість
підготовки на 1
учня /рік

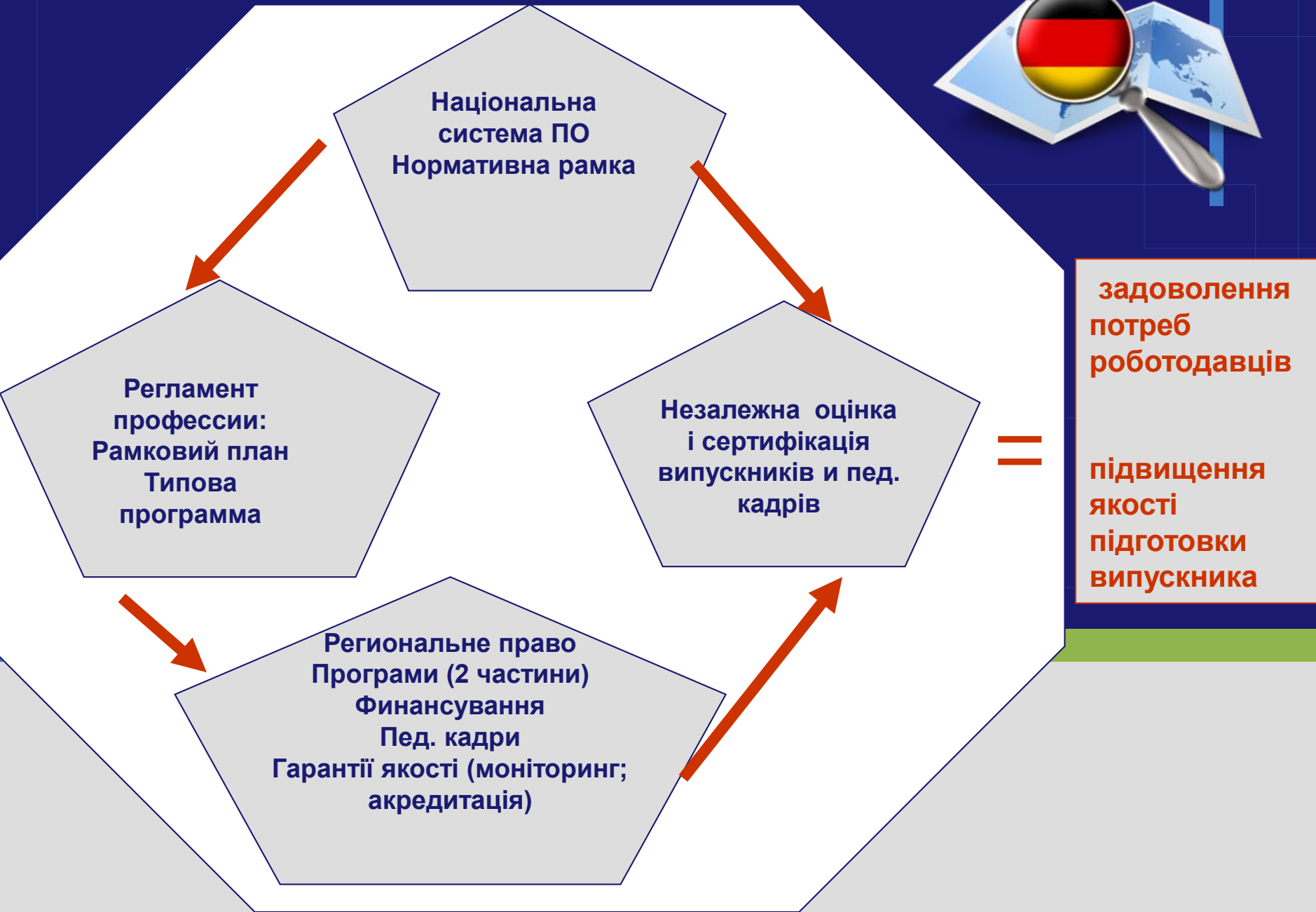
ТПП і профспілки

Торгово-промислові палати:

- ❖ Консультують підприємства щодо навчання;
- ❖ Здійснюють підготовку інструкторів і персоналу;
- ❖ Перевіряють і сертифікують підприємства, що здійснюють підготовку за дуальною системою;
- ❖ Здійснюють аудит, перевірку виробничого навчання та арбітраж вирішення спорів між учнем і підприємством;
- ❖ Організують проміжні іспити;
- ❖ Підтримують підприємств під час пошуку учнів;
- ❖ Організують заходи.

Профспілки: узгоджують оплату учнів; контролюють виробниче навчання; беруть участь у розробці стандартів; входять до екзаменаційних комісій.

ЧОМУ ДУАЛЬНУ СИСТЕМУ ВИЗНАНО СИСТЕМОЮ

ПЕРЕВАГИ

ДЛЯ УЧНІВ

- Отримують оплату за роботу в період профнавчання (300-800 €/мес;
- Навчаються в реальних умовах виробництва;
- Ідентифікують себе з виробництвом;
- Отримують професійні навички і уміння для подальшої проф. кар'єри;
- Понад 43% учнів працюють за отриманою спеціальністю після завершення навчання;
- Визнаний сертифікат;
- Учні становлять 5,6% всіх зайнятих ФРН.

ДЛЯ РОБОТОДАВЦІВ

- Беруть участь у розробленні стандартів;
- Отримують компетентних випускників, що точно відповідають їх вимогам;
- Підвищують продуктивність праці;
- Економлять на розходах щодо підбору персоналу;
- Контролюють виробниче навчання;
- Входять в екзаменаційні комісії;
- Узгоджують з профспілками оплату роботи учнів;
- Несуть відповідальність за бізнес

ДЛЯ ДЕРЖАВИ

- Зменшення витрат на підготовку;
- Забезпечує якість, розроблення стандартів (BIBB);
- Фінансує, контролює, перевіряє систему коледжів;
- Бере участь у профорієнтації;
- Підтримує людей з обмеженими можливостями;
- Прогнозує випуск фахівців в умовах несприятливої демографічної ситуації;
- Незалежне оцінювання знань (палати, профспілки й асоціації);

Показники якості дуальної системи

- ❖ **Співпраця** політиків, бізнесу, соціальних партнерів (наприклад екзаменаційні комісії, стандарти, незалежна сертифікація);
- ❖ **Навчання під час роботи;**
- ❖ **Законодавча база** та визнання національних стандартів (свідоцтв палат);
- ❖ **Кваліфікований персонал** (інструктори, викладачі);
- ❖ **Інституційні дослідження** і консультування (щорічні звіти по проф. освіті VIBB, стандарти);
- ❖ Конкретний запит підприємств до професійної освіти.

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ ФРН

- ❖ Глобалізація і економічні стосунки підтримують **експорт системи** дуальної підготовки кадрів;
- ❖ Демографічні зміни і скорочення народжуваності веде до **зменшення потенційних кандидатів для дуальної системи**;
- ❖ **Велика пропозиція місць** на навчання в підприємствах і **велика кількість неуспішних кандидатів**; пошук шансів для мігрантів і слабкіших учнів в школах;
- ❖ **Великі регіональні відмінності** у кількості пропонованих місць; 2014 рік: 100 кандидатів на 93 місця (середній показник по Німеччині);
- ❖ **За останні 15 років збільшення в 2 рази** (220.000 до 440.000) тих хто розпочав навчання у **ВНЗ** за рахунок зростання пропозиції дуального навчання у ВНЗ;
- ❖ **Нові можливості дуального навчання у ВНЗ (2 типи, з робочою професією і без)**;
- ❖ Дигіталізація суспільства, нові професії (інформатики, медіа дизайн, мехатроніка, системна електроніка);
- ❖ Здатність практично працювати з різними видами машин стає стандартом і вимагає постійної **адаптації професій** і т.п.;
- ❖ Демонтаж ієрархії.

Етапи впровадження в Україні

- I етап 2012-2014: інформаційно-роз'яснювальна робота щодо впровадження дуальної системи проектом TVINNING
 - II етап 2014-2015: розпорядження МОН України про проведення експерименту, підготовка програми, заявки експерименту, матеріально-технічної бази закладів; конкурс ПТНЗ щодо участі
 - III етап 2015-2016: реалізація перших етапів експерименту
-

МЕТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

усунути основний недолік традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників – розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кадрів з урахуванням вимог роботодавців в рамках організаційно-відмінних форм навчання

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ БАЗИ

- ❖ Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у м. Києві
 - ❖ Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській області
 - ❖ Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області
 - ❖ Вище професійне училище № 33 м. Києва
 - ❖ Львівське вище професійне художнє училище
 - ❖ Державний навчальний заклад «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище»
-

Завдання констатувального етапу експерименту (2015 р.)

- ❖ 1. Проведення педагогічних рад за темою «Основні завдання дослідно-експериментальної роботи» у експериментальних закладах.
- ❖ 2. Вивчення та **аналіз зарубіжного досвіду** підготовки кваліфікованих робітників за дуальною системою навчання.
- ❖ 3. Визначення **готовності навчальних закладів** та структурних навчальних підрозділів підприємств до впровадження елементів дуальної системи навчання у вітчизняну професійно-технічну освіту; опрацювання отриманих результатів.
- ❖ 4. **Аналіз потреб ринку праці, пошук активних роботодавців, визначення професій експерименту;**
- ❖ 5. **Навчання керівників, педагогічних працівників** професійно-технічних навчальних закладів та керівників структурних навчальних підрозділів підприємств з використання елементів дуальної системи навчання у навчально-виробничому процесі.
- ❖ 6. **Розроблення з роботодавцями навчально-плануючої документації**, узгодження її з МОН України та початок навчально-виробничого процесу в експериментальних навчальних групах.
- ❖ 6. Підготовка навчально-виробничої бази на підприємствах та початок практично-виробничого процесу на робочих місцях.

Засідання творчих і координаційних груп

Департамент
професійно-технічної
освіти Міністерства
освіти і науки
України

Федерація
роботодавців України
Інституту професійних
кваліфікацій

Фонд
ім. Фрідріха Еберта
в Україні

Засідання координаційної групи
дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня
«Професійна підготовка кваліфікованих робітників
з використанням елементів дуальної системи навчання»

Дата проведення 22 жовтня 2015 року

Місце проведення Вище професійне училище № 33
03680, м. Київ, вул. Дорога Кільцева, 4-а
тел. (044) 274-12-48;
тел. (044) 406-43-49.

Організатори: Департамент професійно-технічної освіти
Міністерства освіти і науки України
01601, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 16
тел.: (044) 287-82-11
контактна особа: В'ячеслав Супрун

Інститут професійних кваліфікацій
01030, м. Київ, вул. М. Коцюбинського, 1
тел.: (044) 251-70-21
контактна особа: Родіон Колишко
e-mail: office@ipq.org.ua
www.ipq.org.ua

Представництво

Робоча група професії «Кухар» за дуальною системою:

Мірошниченко Катерина Борисівна – директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві

Бадалян Айказ Феліксович шеф – кухар ресторану «Караван» мережі «Козирна карта»

Наконечний Петро Семенович – директор Вишого професійного училища №33 м. Києва

Моторний Микола Миколайович – заступник директора з методичної роботи Вишого професійного училища №33

Клюковська Людмила Олександрівна – старший майстер Вишого професійного училища №33 м. Києва, спеціаліст вищої категорії, старший викладач

Косенко Світлана Вікторівна – старший майстер Вишого професійного училища №33 м. Києва, спеціаліст вищої категорії

Гараскевич Олена Володимирівна – методист Вишого професійного училища №33 м. Києва, спеціаліст першої категорії

Собецька Олена Борисівна – майстер виробничого навчання I категорії, викладач вищої категорії Вишого професійного училища №33 м. Києва

Івашенко Анастасія Вікторівна – спеціаліст вищої категорії, викладач Вишого професійного училища №33 м. Києва

Денисенко – Жукова Руслана Валентинівна – спеціаліст другої категорії, викладач Вишого професійного училища №33 м. Києва

Кузнєцова Світлана Миколаївна – спеціаліст першої категорії, викладач Вишого професійного училища №33 м. Києва

Пузанова Жанна Олександрівна – спеціаліст вищої категорії, старший викладач, викладач Вишого професійного училища №33 м. Києва

A glowing computer monitor sits on a desk, casting a warm light. The screen is bright white, and the surrounding area is dimly lit, with a blue light source visible in the background.[illegible][illegible][illegible]

Експериментальні навчальні плани

Інтегрований робочий навчальний план за професією: 5122 кухар 4-го розряду

№ п/п	Предмети	Державний стандарт	Дуальна система	К-ть годин			
				3	3	4	4
1.	Загально професійна підготовка	98	95	59	57	39	38
1.1	Інформаційні технології	27	21	17	9	10	12
1.2	Основи трудового законодавства	27	18	17	8	10	10
1.3	Основи галузевої економіки	28	20	17	12	11	8
1.4	Правила дорожнього руху	16	-	8	-	8	-
1.5	Фізична культура і здоров'я		36		28		8
2.	Професійно-теоретична підготовка	633	412	266	156	367	256
2.1	Технологія приготування їжі	312	166	102	56	210	110
2.2	Товарознавство продовольчих товарів	-	51	-	22	-	29
2.3	Устаткування підприємств харчування	110	59	70	26	40	33
2.4	Гігієна та санітарія виробництва	42	27	27	14	15	13
2.5	Фізіологія харчування	28	18	-	-	28	18
2.6	Організація виробництва та обслуговування	69	43	27	14	42	29
2.7	Облік, калькуляція та звітність	27	18	10	8	17	10
2.8	Охорона праці	45	30	30	16	15	14
3.	Професійно-практична підготовка	1212	1532	547	565	665	967
3.1	Виробниче навчання	456	552	204	222	252	330
	- в майстернях	-	72		72		-
	- на виробництві	-	480		150		330
3.2	Виробнича практика	756	981	343	343	413	638
4.	Предмети, що вільно обираються	45	45	45	15		30
4.1	Іноземна мова за проф.спрямуванням	-	14		-		14
4.2	Етика та психологія	-	15		15		-
4.3	Кухня народів світу	-	16		-		16
5.	Державна атестація та інші форми контролю	14	14	7	7	7	7
6.	Консультації	40	-	20		20	
7.	Загальний обсяг навчального часу	2160	2098	944	800	1098	1298

Графік навчального процесу професія «Кухар»

[illegible]

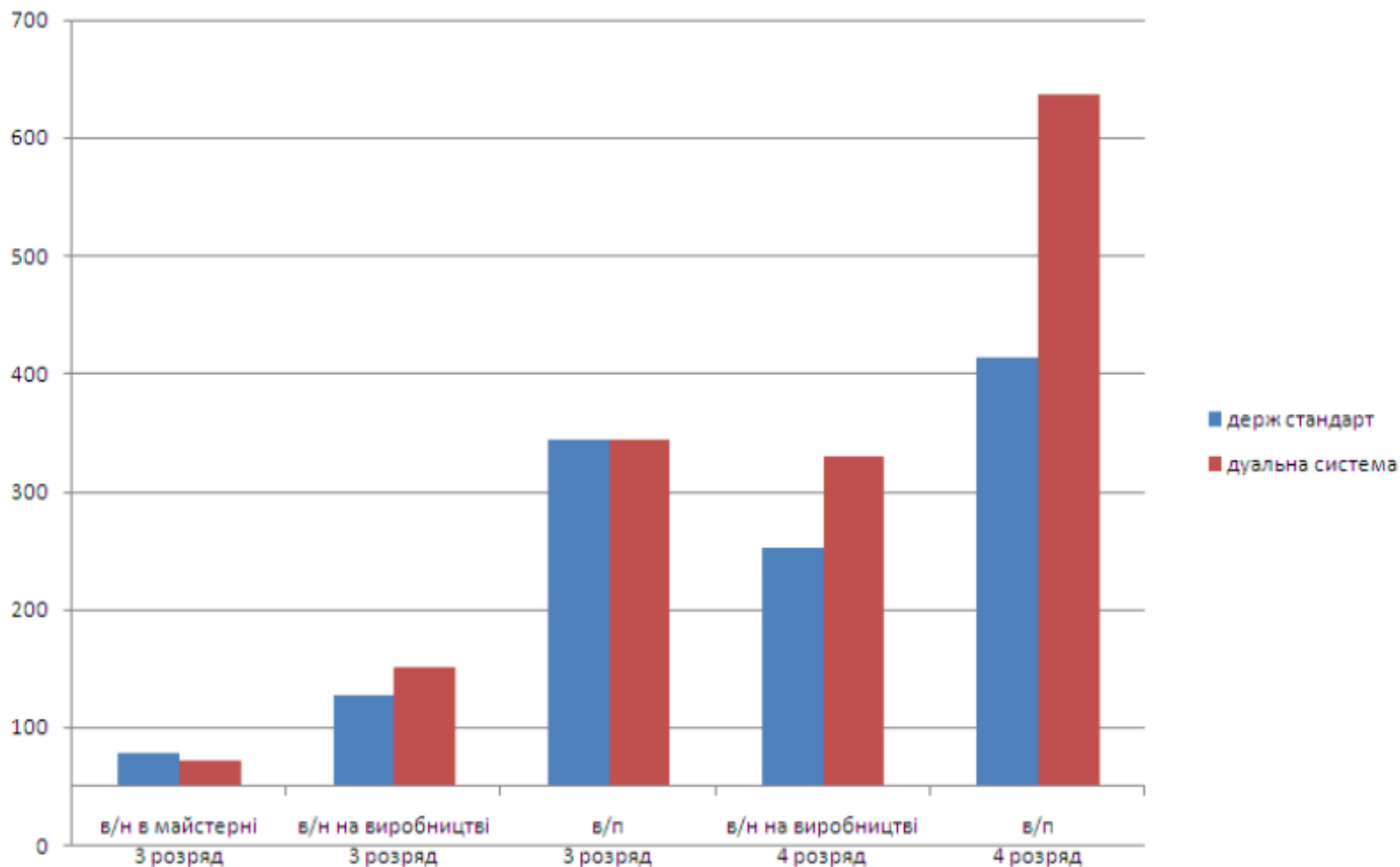
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОБОЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ

Робоча навчальна програма з дисципліни «Технологія приготування їжі»

Тема Держ стандарт	Всього	ЛНР	Тема Дуальна система	Всього	ЛНР
Вступ. Хімічний склад продуктів харчування	10		Вступ.	1	
Овочі, гриби: обробка, продукти їх переробки	14	4	Овочі, гриби: обробка, продукти їх переробки	4	
Риба: обробка, технологія приготування напівфабрикатів	12	4	Риба: обробка, технологія приготування напівфабрикатів	4	
М'ясо, птиця, дичина, субпродукти: обробка, технологія приготування напівфабрикатів	16	4	М'ясо, птиця, дичина, субпродукти: обробка, технологія приготування напівфабрикатів	5	
Теплова кулінарна обробка продуктів	6		Теплова кулінарна обробка продуктів	2	
Крупи, бобові, макаронні вироби: обробка, технологія приготування страв	10	4	Крупи, бобові, макаронні вироби: обробка, технологія приготування страв	9	3
Технологія приготування супів	14	4	Технологія приготування супів	9	3
Яйця, яєчні продукти: обробка, технологія приготування страв	4		Технологія приготування напівфабрикатів з риби, морепродуктів	5	
Технологія приготування страв з овочів	8	4	Технологія приготування напівфабрикатів з м'яса, птиці, субпродуктів	10	
Технологія приготування прісного тіста та виробів з нього	8	4	Яйця, яєчні продукти, сир: обробка, технологія приготування страв з яєць та сиру.	7	3
Всього годин на 3 розряд:	102	28	Всього годин на 3 розряд	56	9
Технологія приготування напівфабрикатів з риби, морепродуктів	8		Технологія приготування страв з овочів та грибів	1	4
Технологія приготування напівфабрикатів з м'яса, птиці, субпродуктів	18		Технологія приготування супів	15	5
Технологія приготування супів	22	6	Технологія приготування соусів	11	4
Технологія приготування соусів	12	4	Технологія приготування страв з риби, морепродуктів	16	5
Технологія приготування страв з овочів і грибів	12	6	Технологія приготування страв з м'яса, птиці, субпродуктів	17	5
Технологія приготування страв з яєць та сиру	6	2	Технологія приготування холодних страв і закусок	16	5
Технологія приготування страв з круп, бобових і макаронних виробів	8	4	Технологія приготування солодких страв і напоїв	11	4
Технологія приготування страв з риби, морепродуктів	22	6	Технологія приготування тіста та виробів з нього	13	4
Технологія приготування страв з м'яса, птиці, субпродуктів	34	6	Всього:	110	36
Технологія приготування холодних страв і закусок	26	8			
Технологія приготування солодких страв і напоїв	22	6			
Технологія приготування тіста та виробів з нього	20	6			
Всього годин на 4 розряд:	210	54			
ВСЬОГО	312	82	ВСЬОГО	166	45

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КІЛЬКОСТІ ГОДИН

ФОРМУВАЛЬНИЙ ЕТАП (2016)

- ❖ 1. **Виявлення організаційно-педагогічних умов** організації навчально-виробничого процесу з використанням елементів дуальної системи навчання.
- ❖ 2. **Апробація та коригування експериментальних робочих навчальних планів**, програм навчальних модулів та дисциплін з включенням елементів дуальної системи навчання.
- ❖ 3. **Розроблення методичних рекомендацій** стосовно створення робочих навчальних планів, програм навчальних модулів та дисциплін з використанням елементів дуальної системи навчання.
- ❖ 4. **Підготовка пропозицій з оновлення нормативно-правових актів** щодо організації навчально-виробничого процесу з використанням дуальної системи навчання.
- ❖ 5. **Проведення заходів з питань впровадження** елементів дуальної системи навчання.
- ❖ 6. **Підготовка звіту** про результати формувального етапу дослідно-експериментальної роботи, обговорення його на засіданнях педагогічних рад експериментальних навчальних закладів.

ДОРОЖНЯ КАРТА

(план-графік)

виконання програми дослідно-експериментальної роботи за темою
«Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»
другий етап: формувальний (2016 – 2017 рр.)

№ з/п	Назва виду робіт щодо реалізації завдань експерименту	2016										2017	
		місяць										місяці	
		03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02
1	Проведення педагогічних рад в рамках експериментальної роботи на тему «Основні завдання дослідно-експериментальної роботи в 2016 р.»	ПТМЗ	ПТМЗ										
2	Актуалізація й конкретизація завдань у творчих робочих групах щодо реалізації ідей експерименту			РД ПТМЗ				РД ПТМЗ					
3	Апробація та коригування (за необхідності) експериментальних робочих навчальних планів, програм навчальних модулів та навчальних предметів із включенням елементів дуальної системи навчання	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ						
4	Проведення анкетування педагогічних працівників, роботодавців, учнів в рамках тематики експерименту							РД ПТМЗ	РД ПТМЗ				
5	Розроблення методичних рекомендацій щодо створення робочих навчальних планів та програм з використанням елементів дуальної системи навчання												
6	Визначення організаційно-						РД	РД	РД	РД	РД		

ДОРОЖНЯ КАРТА
(план-графік)
виконання програми дослідно-експериментальної роботи за темою
«Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»
другий етап: формувальний (2016 – 2017 рр.)

№ з/п	Назва виду робіт щодо реалізації завдань експерименту	2016										2017	
		03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02
1	Проведення педагогічних рад в рамках експериментальної роботи на тему «Основні завдання дослідно-експериментальної роботи в 2016 р.»	ПТМЗ	ПТМЗ										
2	Актуалізація й конкретизація завдань у творчих робочих групах щодо реалізації ідей експерименту			РД ПТМЗ				РД ПТМЗ					
3	Апробація та коригування (за необхідності) експериментальних робочих навчальних планів, програм навчальних модулів та навчальних предметів із включенням елементів дуальної системи навчання	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ						
4	Проведення анкетування педагогічних працівників, роботодавців, учнів в рамках тематики експерименту							РД ПТМЗ	РД ПТМЗ				
5	Розроблення методичних рекомендацій щодо створення робочих навчальних планів та програм з використанням елементів дуальної системи навчання												
6	Визначення організаційно-						РД	РД	РД	РД	РД		

1	Проведення педагогічних рад в рамках експериментальної роботи на тему «Основні завдання дослідно-експериментальної роботи в 2016 р.»	ПТМЗ	ПТМЗ										
2	Актуалізація й конкретизація завдань у творчих робочих групах щодо реалізації ідей експерименту			РД ПТМЗ				РД ПТМЗ					
3	Апробація та коригування (за необхідності) експериментальних робочих навчальних планів, програм навчальних модулів та навчальних предметів із включенням елементів дуальної системи навчання	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ						
4	Проведення анкетування педагогічних працівників, роботодавців, учнів в рамках тематики експерименту							РД ПТМЗ	РД ПТМЗ				
5	Розроблення методичних рекомендацій щодо створення робочих навчальних планів та програм з використанням елементів дуальної системи навчання												
6	Визначення організаційно-						РД	РД	РД	РД	РД		

10	Проведення педагогічних рад в рамках експериментальної роботи на тему «Основні завдання дослідно-експериментальної роботи в 2016 р.»	ПТМЗ	ПТМЗ										
11	Актуалізація й конкретизація завдань у творчих робочих групах щодо реалізації ідей експерименту			РД ПТМЗ				РД ПТМЗ					
12	Апробація та коригування (за необхідності) експериментальних робочих навчальних планів, програм навчальних модулів та навчальних предметів із включенням елементів дуальної системи навчання	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ	РД ПТМЗ						
13	Проведення анкетування педагогічних працівників, роботодавців, учнів в рамках тематики експерименту							РД ПТМЗ	РД ПТМЗ				
14	Розроблення методичних рекомендацій щодо створення робочих навчальних планів та програм з використанням елементів дуальної системи навчання												
15	Визначення організаційно-						РД	РД	РД	РД	РД		

РД (робочий) ПТМЗ ММД РТО РДЗ МОМ ПТО МЛН

Директор загальної професійної школи
Міністр освіти і науки України

Директор загальної професійної школи
Міністр освіти і науки України

М. С. Килипчук

Т. А. Колісник

АНКЕТУВАННЯ УЧАСНИКІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ 2016 р.

АНКЕТА ДЛЯ ОПИТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ,

які беруть участь у дослідно-експериментальній роботі за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»

Назва підприємства: _____

Прізвище, ім'я, по батькові, учасника анкетування _____

Посада _____

1. До якої форми власності належить Ваше підприємство?

- ☐ державної
☐ комунальної
☐ приватної
☐ інше _____

2. До якої організаційно-правової форми належить Ваше підприємство?

- ☐ відкрите акціонерне товариство
☐ закрите акціонерне товариство
☐ колективне підприємство
☐ державне підприємство
☐ приватне підприємство

3. Який основний вид діяльності Вашого підприємства?

- ☐ виробництво
☐ будівництво
☐ механобудівництво
☐ транспорт
☐ торгівля та харчування
☐ інформаційні та комунікаційні технології
☐ інше _____

4. Скільки років працює

АНКЕТА ДЛЯ ОПИТУВАННЯ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

(викладачів спеціальної технології та майстрів виробничого навчання, які беруть участь у дослідно-експериментальній роботі за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»)

Назва навчального закладу: _____

Прізвище, ім'я, по батькові педагога професійного навчання _____

Зазначте будь ласка Вашу посаду

- ☐ Заступник директора з НРП
☐ Методист
☐ Майстер виробничого навчання
☐ Викладач спеціальної технології
☐ Голова методичної секції
☐ інше _____

(Зробіть відповідку вашій посаді позначку)

Ваша освіта за дипломом: _____

Педагогічний стаж: (Позначте одну відповідь)

- ☐ до 5 років
☐ 6-10 років
☐ 11-20 років
☐ більше 20 років

1. Чи достатньо Ви ознайомлені з завданнями, метою, очікуваними результатами дослідно-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»? (Позначте одну відповідь)

- ☐ Так
☐ Ні

2. Що, на Ваш погляд, в Європейській системі дуального навчання є таким, що доцільно зrealizувати в вітчизняній системі ПТО?

- ☐ укладання 3-стороннього договору про професійне навчання (підприємство-учень-профшкола)
☐ 70-80% навчання учень проводить на виробництві: 3-4 дні на тиждень навчається на підприємстві і 1-2 дні у навчальному закладі
☐ основні витрати по професійному навчанню несе підприємство
☐ підприємство сплачує компенсацію інструкторам, які відволікаються від основної роботи і займаються наставництвом
☐ учень на підприємстві отримує винагороду (зарплата учня в середньому становить 80% від зарплати кваліфікованого співробітника)
☐ державні субсидії (для навчання учнів) для підприємств
☐ підсумковий контроль знань здійснюється незалежними комісіями торгово-промислових палат
☐ інше _____

(Може бути декілька відповідей)

3. Підприємство здійснює виплати за навчання за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»

АНКЕТА ДЛЯ ОПИТУВАННЯ УЧНІВ ПТНЗ,

які навчаються в експериментальних групах, залучених до проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»

Шановні учні, просимо Вас взяти участь у опитуванні!

За бажанням участь в анкетуванні може бути анонімною.

Назва навчального закладу: _____

Прізвище, ім'я, по батькові учня _____

Обрана професія: _____

Номер групи: _____

Курс: _____

1. Чи достатньо Ви інформовані про здійснення у Вашому навчальному закладі дослідно-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання»? (Позначте одну відповідь)

- ☐ Так
☐ Ні

2. Що, на Ваш погляд, в Європейській системі дуального навчання є таким, що доцільно зrealizувати в вітчизняній системі професійно-технічної освіти?

- ☐ Укладання 3-стороннього договору про професійне навчання (підприємство-учень-профшкола)
☐ 70-80% навчання учень проводить на виробництві: 3-4 дні на тиждень навчається на підприємстві і 1-2 дні у навчальному закладі
☐ Основні витрати по професійному навчанню несе підприємство
☐ Підприємство сплачує компенсацію інструкторам, які відволікаються від основної роботи і займаються наставництвом
☐ Учень на підприємстві отримує винагороду (зарплата учня в середньому становить 80% від зарплати кваліфікованого співробітника)
☐ Підприємство, що беруть участь у навчальному процесі одержують державні субсидії
☐ Підсумковий контроль знань здійснюється незалежними комісіями торгово-промислових палат

(Може бути декілька відповідей)

3. Які, на Вашу думку, переваги надасть Вам навчання з елементами дуальної системи навчання?

- ☐ Формування широкій професійної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності
☐ Посилення мотивації до отримання знань
☐ Рання професійна орієнтація
☐ Відмінний шанс бути фінансово незалежним та самостійним
☐ Навчати вміння комп'ютерної відповідальності та роботи в колективі

АНКЕТУВАННЯ УЧНІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ГРУП ВІЯВИЛО:

- ❖ **Задоволеність навчанням:** 41% – задоволені; 59 %– задоволені в цілому.
- ❖ **Переваги,що надасть дуальна освіта учням:**
 - ❖ 1.Формування широкої професійної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності;
 - ❖ 2. Відмінний шанс бути фінансово незалежним та самостійним;
 - ❖ 3. Посилення мотивації до отримання знань;
 - ❖ 4. Рання професійна орієнтація;
 - ❖ 5. Сприятлива адаптація до дорослого життя.
 - ❖ 6. Набуті вміння корпоративної відповідальності та роботи в колективі.
- ❖ **Чи змінився рівень і якість підготовки** в експериментальних групах: змінився кардинально 0, змінився певною мірою 98%, не змінився 2 %.

АНКЕТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ

- ❖ **Найбільш підтримано ідеї** щодо розбудови соціального партнерства; оновлення робочих планів; укладання 3-х стороннього договору; усунення розриву між теорією і практикою; врахування інтересів виробництва; розроблення стандартів нових сучасних професій;
 - ❖ **Не підтримано** (35%): ідеї, що основні затрати несе роботодавець; контроль знань закріплюється за незалежними комісіями.
 - ❖ **ПРІОРИТЕТИ:**
 - ❖ **Можливість забезпечити підприємство кадровими ресурсами дефіцитних спеціальностей та необхідної кваліфікації;**
 - ❖ **Можливість відбирати кращих учнів на роботу;**
 - ❖ **Не треба витрачати час і ресурси щодо ознайомлення новоприйнятого робітника з особливостями роботи підприємства;**
 - ❖ **Економія на витратах щодо пошуку і підбору працівників, їх перенавчання та адаптації;**
 - ❖ **Зацікавленість не тільки в результатах навчання, але і в питаннях формування змісту і організації навчання;**
 - ❖ **Участь у оцінюванні результатів навчання.**
- Підтримка завдань експерименту:** підвищити якість підготовки, оновити зміст освіти; урахувати вимоги динамічного інноваційного виробництва.
- Чи змінилась якість підготовки:** змінилась кардинально - 0; 92% - певною мірою; 8% не змінилась.
- Були враховані ваші пропозиції:** 64% - так; 36% - ні.

АНКЕТУВАННЯ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ВИЯВИЛО:

Проблеми відсутності на початку експерименту нормативно-правової бази; очікуваної значної допомоги від роботодавців; науково-методичної бази та низька мотивація учнів.

Критеріями готовності до роботи визначили: володіння сучасними педагогічними технологіями; стажування на виробництві; знання завдань експерименту, спрямованих на підвищення якості підготовки.

Особливості експериментальних навчальних планів і програм: значно більше враховують вимоги роботодавців; формують професійні компетенції затребувані роботодавцем; спрямованість на вимогу часу – оновлення змісту освіти;

Ефективні методи роботи упродовж експерименту: метод проектів; ігрові (розв'язання конкретних ділових ситуацій), комп'ютерні, інтерактивні, модульні технології; тренінги; кейс-технології; моделювання; роботи в групах; технології розвивального навчання із спрямованістю на розвиток творчих якостей.

Успішність експерименту залежить: від організації НВП на принципах дуальності; вмінні всіх зацікавлених сторін об'єднати зусилля; підтримки департаменту ПТО МОН України, ІМЗО МОН України.

Задоволення навчально-методичним супроводом експерименту: 40,6% задоволені; 53 % задоволені в цілому; 6, 4 % частково задоволені; незадоволені – 0.

АНКЕТУВАННЯ ПОКАЗАЛО ПЕРЕВАГИ ДЛЯ ПТНЗ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ЕЛЕМЕНТИ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

- ❖ Дозволяє здійснювати адресну, цільову підготовку робітничих кадрів для конкретних підприємств;
- ❖ Використовувати матеріально-технічну базу підприємств для навчання учнів на сучасному виробничому обладнанні з урахуванням інноваційних змін у виробничих технологіях;
- ❖ Розділяти витрати з роботодавцями щодо підготовки робітничих кадрів;
- ❖ Відкриває додаткові можливості підвищення кваліфікації та стажування педагогів професійного навчання на виробництві;
- ❖ Сприяє більш швидкому професійному розвитку учнів і їх соціалізації;
- ❖ Забезпечує тісний взаємозв'язок й взаємовплив різних систем (науки, освіти, виробництва), що призводить до якісних змін у професійній освіті.

МЕТОДИЧНІ НАПРАЦІЮВАННЯ, НАД ЯКИМИ ВЕДЕТЬСЯ РОБОТА

№	Назва документу, рекомендацій, матеріалів	Виконавці	Строки виконання
1.	Аналітичні матеріали щодо вивчення зарубіжного досвіду дуальної системи професійного навчання	члени творчої робочої групи	Січень-лютий
2.	Збірка матеріалів щодо впровадження елементів дуальної системи в процес професійної підготовки кваліфікованих робітників в системі ПТО	НМЦ ПТО, члени творчої робочої групи	Лютий - травень
3.	Проект положення про співпрацю професійно-технічного навчального закладу та підприємства щодо здійснення підготовки кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи (узгодження намірів ПТНЗ і підприємства)	члени творчої робочої групи	
4.	Проект тристороннього договору щодо отримання учнями професійної освіти в умовах дуальної системи професійної підготовки кваліфікованих робітників (учень, ПТНЗ, роботодавець)	члени творчої робочої групи, ПТО, ІМЗО, роботодавці	Січень- березень
5.	Словник-тезаурус з проблем підготовки кваліфікованих робітників в умовах дуальної системи	члени творчої робочої групи	Вересень- листопад
6.	Щоденник учня щодо проходження виробничої практики в умовах дуальної системи професійної підготовки кваліфікованих робітників	ПТНЗ, НМЦ ПТО	Березень- травень
7.	Рекомендації щодо розроблення модульних програм, орієнтованих на вимоги роботодавців та особливостей навчального процесу з елементами дуальної системи та поетапною атестацією	ПТНЗ, НМЦ ПТО, роботодавці, агенція з розвитку кваліфікацій	
8.	Методичні рекомендації щодо моніторингу результативності працевлаштування випускників, які здійснювали професійне навчання з використанням елементів дуальної системи	Члени творчої робочої групи	вересень- жовтень
9.	Рекомендації для експериментальних ПТНЗ та НМЦ ПТО щодо проміжного звіту з науково-дослідної роботи	Паранький В.В., Савченко І.М.	Січень

За допомоги розроблених рекомендації учасники експерименту підготували проміжні звіти з дослідно-експериментальної роботи

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ З ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ

розроблені в рамках реалізації дослідно-експериментальної роботи
за темою
«Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням
елементів дуальної системи навчання»
2015-2018 рр.

РОЗРОБНИКИ

1	Богдан С.М.	начальник сектору промислових потреб у професійних навчаннях відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти МОН України
2	Горішні А.А.	заступник директора Департаменту розвитку трудового потенціалу та КСВ Фазаровії роботодавців України
3	Коваленко С.П.	начальник відділу взаємодії з соціальними партнерами та виробництвом департаменту ПТО МОН України
4	Морозовський К.Б. Підгорний В.Б.	Директор НМЦ ПТО в м. Києві начальник відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти МОН України, к.п.н.
5	Савченко І.	Учений секретар НЦ «ІАН України», к.п.н., к.ф.н.

Київ 2016

Звіт про науково-дослідну роботу всенародного рівня - це документ, в якому зображено зміст, стислі й конкретні відомості про результати дослідження, виконаних навчальними закладами, які беруть участь в експерименті, та їх рекомендації щодо поширення й використання інноваційного педагогічного досвіду в закладах ПТНЗ України.

Звіт повинен відповідати наступним вимогам:

- чіткість,
- логічність побудови викладу матеріалу,
- переконлива аргументація,
- точність формулювань,
- показовість представлених результатів і висновків,
- обґрунтованість й зрозумілість запропонованих рекомендацій.

Проміжний звіт подається під час реалізації констатуючого та формулювального етапів. Заключний науковий звіт готується на завершальній третього узагальнюючого етапу.

Звіт подається до відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти МОН України та департаменту професійної освіти МОН України.

1. Титульна сторінка

- 1.1. Назва ПТНЗ, де виконувалася робота.
- 1.2. Тема науково-дослідної роботи, затверджена наказом МОН (номер і дата).
- 1.3. Терміни та завдання відповідного етапу дослідно-експериментальної роботи, відповідно до завдань заявки та програми дослідження.
- 1.4. Партнери ПТНЗ у проєкті (підприємства/підприємці, студентів, залучені до реалізації проєкту, на базі яких виконувалися експерименти).
- 1.5. Інформація (ПІБ, посада, місто/область) про авторів та наукових керівників експерименту.
- 1.6. Місто/область та рік подання матеріалів дослідження до розгляду.

II. Зміст роботи

Включає назви розділів та підрозділів із зазначеними сторінками.

III. Вступ

Стисла обґрунтування актуальності обраної теми експериментальної роботи, її об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, готовність педагогічного колективу до проведення експерименту.

IV. Теоретична частина

Аналітичний огляд літератури з проблеми дослідження, теоретико-методичні засади експерименту та наукова новизна, очікувані результати експерименту.

Отримані теоретичні результати подаються відповідно до послідовності виконання завдань певного етапу дослідження із зазначенням конкретної виконавчої роботи та підкріплюються відповідними розробленими матеріалами.

Примітка. Додатково надавати матеріали щодо проведення SWOT-аналізу в аспекті реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи (додаток 1).

V. Практична частина

Детальний опис виконаних завдань відповідно до шорічного плану-графіка експерименту, аналіз отриманих результатів, співставлення з експериментальними даними та їх інтерпретація.

Об'єктовими компонентами цієї частини є: перелік матеріалів, що уніормовує експериментальну діяльність (накази МОН України, регіональних органів управління освітою, НМЦ ПТО, навчальних закладів, які беруть участь в експерименті); інформація щодо складу теоретичних робочих груп та їх завдань; зразки договорів та угол про співпрацю з соціальними партнерами щодо реалізації цієї експерименту; конкретні методичні напрацювання (експериментальні навчальні плани, програми та

ВИКЛИКИ

- Невирішеність питання щодо податкових пільг та преференцій роботодавцям-учасникам експерименту для забезпечення оплати праці учням ПТНЗ як позаштатним працівникам підприємства (організації, установи)
- Відсутність професійних стандартів для оновлення змісту освіти, введення до навчальних програм нових тем, предметів, технологій.
- Проблеми з організацією навчально-виробничого процесу в ПТНЗ, системним підходом до зайнятості педагогічних працівників та навчально-виробничих приміщень навчальних закладів.

Резюме: впроваджені елементи

УКРАЇНА

- Укладання договору про професійне навчання;
- Навчання під час робочого процесу 70/30;
- Єдині стандарти професійної освіти;
- Удосконалені планів навчання за вимогою роботодавців;

ФРН

- Укладання договору про професійне навчання;
- Навчання під час робочого процесу 70/30;
- Єдині стандарти професійної освіти;
- Удосконалені планів навчання за вимогою роботодавців;
- Законодавство про професійну освіту;
- Оплата учням;
- Доплата інструкторам;
- Незалежна оцінка результатів навчання ТПП;
- Інституційне забезпечення оновлення змісту освіти BIBB (інститут професійної освіти ФРН)

ВИСНОВКИ. ДУАЛЬНА СИСТЕМА:

- ❖ **усуває розрив між теорією і практикою** в процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників;
- ❖ відкриває **додаткові можливості підвищення ефективності підготовки робітничих кадрів**;
- ❖ дозволяє **враховувати вимоги роботодавців** щодо формування професійних компетенцій та показників оцінювання майбутніх кваліфікованих робітників;
- ❖ стимулює роботодавців **інвестувати в освіту**, оскільки в результаті вони отримують якісно підготовленого робітника;
- ❖ сприяє більш різнобічному професійному розвитку учнів, **формує нову психологію молодого фахівця**;
- ❖ **підвищує мотивацію** для отримання знань і набуття професійних навичок учнів, забезпечує високу ступінь соціалізації, адаптації у виробничих умовах наближених до реальності;
- ❖ сприяє **розробленню стандартів нових сучасних професій та організації нових робочих місць, соціалізації молоді**.

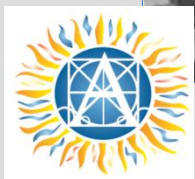
ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТУ

- ❖ Поширення та мультиплікація досвіду за іншими професіями;
- ❖ Підготовка супроводу щодо специфіки організації навчання за принципами дуальності (концептуального, нормативно-правового, методичного);
- ❖ Укріплення партнерських взаємовигідних відносин з роботодавцями, цільова підготовка кадрів;
- ❖ Економія коштів державного бюджету та їх ефективне використання;
- ❖ Привертання уваги суспільства до проблем підготовки робітничих кадрів.

Дякую за увагу!

У доповіді використані матеріали презентацій ВПУ № 33 м. Києва.
НМК ПТО м. Києва , Інституту професійної освіти ФРН (BIBB)
savchenko_irina@ukr.net 0979600092

LOGO

